

leen niet weet hoe alles op te lossen valt. Daarom ook een sterk gereduceerde beschrijving van het rituele dierenoffer. Een hoofddoek wordt gespreid, een eenvoudig ritueel met kleine demonen grijpt plaats, aanvankelijk sterk geconceptualiseerd, geleidelijk uitgroeïend tot een exotische aanroeping, en ondersteund door dezelfde kloppende en stampende geluiden die elk moment van spanning begeleiden. Een schitterende prestatie meteen van de jonge Sofie Declair in de rol van Manto!

Geen voorstelling dus die de ene uitbarsting van woede op de andere laat volgen, geen exaltatie of furie, wel een Oedipus die uit onbegrip in opstand komt. Geen gezicht druipend van bloed na de verblinding, enkel een koning die zich traag een donkere bril opzet. Zelfs de verschijning van het rottend lijk uit de onderwereld wordt in de perken gehouden: wat voorheen de zitplaats was van een achtervolgde koning, verschijnt plots als een glazen en verlicht mausoleum waarin Laïus zijn zoon vervloekt. In het vervolgdrama, *In Kolonos*, wordt precies op die plek het enige decorstuk geplaatst, een olijfbloem, verwijzing naar het heiligdom der Eumeniden.

Oedipus/In Kolonos is een dubbelproductie in een ruimte die sober gehouden wordt en die voortdurend baadt in een irreal en sterk esthetiserend blauw licht. Marijnen kiest voor een acteerstijl die traag en gelijkmatig overkomt en die getuigt van een dictie en taalbeheersing die exemplarisch zijn. Wim van der Grijn, minder bekend in Vlaanderen, komt als Oedipus authentiek, groots en krachtig over. Dat deze dubbelproductie is uitgroeïd tot een der beste voorstellingen die in de KVS te zien waren, is het resultaat van een aantal factoren: het bewaren van zowel de rituele en verbale kracht van de Claus-Seneca versie als van de religieu-

De trechtersvormige scène uit *Oedipus*. Vooraan Oedipus, in de nis achteraan locaste, tussen hen in het uitgebreide koor / Leo Van Velzen

ze dimensie uit *In Kolonos*, het respecteren van de zeggingskracht van de prachtige Nederlandse poëzie en de timing van elk woord en elke stilte, het beschikken over een ensemble van uitgelezen acteurs die de dwingende sereniteit van de voorstelling kunnen bewaren.

Een nieuwe synthese?

Is deze voorstelling nu in enige mate een antwoord op een conflict dat typisch is voor onze ruimte- en tijdsbeleving? Ze is het in de mate dat ze een reflectie inhoudt op voorbijgaande spelstijlen en probleemstellingen en de behoefte toont aan een nieuwe synthese, buiten het politieke en rituele theater, en die zich concentreert op hetgeen nu nog het menselijke kan uitmaken. Geen gemoraliseer, geen boodschappelijkheid, wel de durf en de

drieste moed om vandaag de dag opnieuw te vragen wie of wat de mens is, de traditionele antwoorden voorbij. Twee tragedies als één lang meditatief gedicht, gedragen door een man die de mysteries van de natuur en de vrouwelijkheid maar wist te doorgronden met blinde ogen. Niet meer, niet minder. Marijnen dus ook, steeds verdergaand in zijn 'onttacking van zekerheid', steeds verder doorstotend naar het elementaire in de mens.

Freddy Decreus

«Een Nederlandse vertaling, zoals we eerst gebruikten, maakte Piemmes taal vrij droog en academisch. Terwijl zijn schriftuur kronkelig is: in één zin gebruikt hij zowel poëtische metaforen als platte scheldwoorden. In het Vlaams kan je beide registers gemakkelijker verbinden. Het gevaar is wel dat je de tekst banaliseert en verkleint. Ik zocht naar een evenwicht: spreek Vlaams alsof het om Nederlands ging, zei ik de acteurs. Ze moesten het aardse van het Vlaams omzeilen. Wat me altijd heeft getroffen bij Vlaamse acteurs is hun energie en konkrete aanwezigheid op scène. Maar hun verhouding met de tekst ligt moeilijker: ze vergeten namelijk dat taal muziek kan zijn.»

Philippe Sireuil in Teater van tegenstellingen, een interview met Philippe Sireuil en Jean-Marie Piemme rond de encensering van Zwak/Sterk bij Blauwe Maandag, in De Standaard, 17 jan. 1995. Voor Zwak/Sterk ontving hij de Prix Radio-France International.